

דניאלה שריזלי

חיותה כוחן

דניאל בארי

משפחה רמון

תצלומים: יריב כץ וערוץ 2

המתלוננת ה'. זכתה לאמון מלא מצד השופטים. בקטן: החיבוק המפורסם

דניאל פרידמן

השופט ברק ציין בשעתו כי כאשר הוא יושב במשפט הוא גם עומד למשפט. חיים רמון נכשל במעשה שאומנם איננו ראוי, אך לא הצדיק העמדה לדין פלילי. היועץ המשפטי ופרקליט המדינה נכשלו בהעמדה לדין ללא יסוד מספיק. אולם הכישלון החמור ביותר הוא של בית המשפט, שבמקום להגן על מי שלא היה מקום להעמידו לדין, החליט להרשיעו ולהרוס את חייו ללא יסוד מספיק בחומר הראיות.

במאמר על מני מזוז שפורסם ב"הארץ" סופר שהוא מעריך שסיכויי ההרשעה, לדעתו, "לא עולים על 50:50, בעיקר מאחר שמדובר בגרסה מול גרסה". דומני שהדברים הוכחו, אם גם בלשון רפה במקצת. אלא שהיה בתיק חומר אובייקטיבי שתמך דווקא ברמון. עובדה היא שמדובר בתלונה אחת בודדת המתייחסת למקרה חריפעי (שיקול המצ' דיק הימנעות מהעמדה לדין ואף מהרשעה). הניסיון מלמד שעבירות מסוג זה הן כרגיל חוזרות ונשנות, וברגע שמתפרסם דבר האירוע מופיעות לרוב מתלוננות נוספות. עובדה היא שבמקרה של רמון לא הופיעה אף לא מתלוננת נוספת, דבר המצביע על חוסר הסבירות שרמון יחליט לפתע לנשק מישהי שהוא יודע שאיננה מוכנה לכך.

ראיה מוחצת נוספת היא הצילום, שבו נראית המתלוננת מחבקת את רמון כשירה מקיפה את בטנו. זו איננה תמונה של פקידה השומרת דיסטנס משהו זהו צילום שעליו ניתן לומר שתמונה אחת שווה אלף מילים.

לכך מצטרף גורם נוסף. רמון ויתר על שימוע וביקש לברר את דינו במהרה. הוא היה משוכנע בחפותו, וכנראה האמין שאם הוא אכן איננו אשם, הוא בוודאי יזכה. ובכן, חיים רמון אשם באשמה חמורה אחרת, אשמת התמימות. היה עליו לדעת שאחוז ההרשעות בישראל הוא כ-95%. סיכויי הזיכוי קרובים לאפס, והפער בין כתב אישום להרשעה הוא כחוט השערה.

עוונות כלפי הנאשם

פסק הדין לוקה בחדיריות. כל עובדה לטובת הנאשם זוכה להסבר המבקש להחלישה, וכל עדות לטובת הנאשם נפסלת מיד. לעומת זאת, עובדות שיש להן פנים לכאן או לכאן זוכות תמיד לפירוש לרעת הנאשם. כך, למשל, לאחר אירוע הנשיקה מסרה המתלוננת את מספר הטלפון שלה לרמון. לאחר מכן סיפרה את דבר הנשיקה לחברותיה, אך לא אמרה להן שנתנה את מספר הטלפון שלה לרמון, ואף לא שהציג עה לרמון להצטרף אליה לנסיעה לחו"ל.

לכאורה אלה עובדות התומכות בגרסתו של רמון. אך בית המשפט מוצא לכל עובדה כזו הסבר השולל את משקלה: ההצעה להצטרף לנסיעה לחו"ל הייתה "בהומור" (אפילו כך, האין זה סוג הומור שרמון רשאי היה לראות בו רמון מסוים?), מסירת מספר הטלפון מוסברת בכך שלעיתים התנהגותו של קורבן עבירת מין נראית תמוהה. העובדה שלא גילתה את הדבר

שם. נראה שרמון אמר בשלב מסוים שתפרו לו תיק. בית המשפט קובע שהחקירה נפתחה כשניצב דנינו עדיין לא ידע באיזה שר מדובר, "עובדה המשמיטה מהיסוד את הטענה המופרכת כאילו מישהו ביקש 'להפיל תיק' על הנאשם".

אני אינני בטוח בכך, שכן קיימת אפשרות שאילו היה מתברר שמדובר באדם אחר, לא היה מוגש כתב אישום על יסוד חומר כה קלוש. בית המשפט איננו מסתפק בדחיית הטענה ומוסיף: "האמירות 'העלילו

הציעה המתלוננת לנסוע איתה לקוסטה ריקה, ושהם יוכלו לעשות חיים ביחד. הוא הגדיר את השיחה כ"פלטוט בעל אספקט מיני". דבר השיחה לא הוכח. אולם בית המשפט מתקשה להבין כיצד מזכיר הממשלה מפרש שיחה כזו כשיחת פלטוט בעלת גוון מיני. ואילו אני סבור שכך בדיוק היו מבינים זאת מרבית תושבי ישראל.

חוסר האיזון בעמדת בית המשפט מלווה בהתפרצויות אחדות המצביעות על עוונות ממש כלפי הנאשם

לחברותיה מוסברת בכך "שהבינה כי טענה, חשה בושה ורע עם עצמה".

עדותם של עדי ההגנה נרחבת באופן שיטתי. אלוף משנה בשם יעקב וילאן העיד שעל-פי התרשמותו המתלוננת איננה אמינה. לעד לא היה קשר מיוחד לרמון, אבל בפסק הדין נאמר עליו ש"העיד באופן תמוה משהו". מה היה תמוה ומדוע עדותו תמוהה – לא נאמר.

מזכיר הממשלה, ישראל מימון, סיפר שגם לו

קריאה בפסק הדין מעלה תחושה קשה של חד-צדדיות • כל עדות לטובת רמון נפסלת, כל ראיה בעדו נדחית, ומצד שני כל פרצה בגרסת התביעה מתקבלת בהבנה • אז מה עושים השופטים עם תיק כל כך חלש ובעייתי? מנסים לחזק אותו באמצעות שימוש בלשון חריפה נגד הנאשם • פרופ' דניאל פרידמן מציג: תיק רמון, סימני השאלה

ובכלל, את ההתרגשות ניתן להסביר בדרכים שונות. סניגורו של רמון טען כי "בתחילה המתלוננת הסכימה, אך מיד לאחר מכן היא התחרטה וחשה אשמה, ועל כן החלה לספר את הסיפור מנקודת הראות שלה". נאמן לשיטתו דחה בית המשפט כל פירוש לטובת הנאשם באמרו: "מדובר בתיאוריה שאינה מעוגנת בחומר הראייתי ואין לה אחיזה במציאות. מתוך ניי סיון חיינו לא מצאנו מקרה בו אדם מתחרט על מעשה שעשה מרצונו ומגיב בסערת נפש וברעד בגוף, כפי שהגיבה המתלוננת". די לומר שמטבע הדברים תיאוריה כזו איננה מושגת על ראיות. גם ניסיון החיים של השופטים רחוק מלשכנע.

הפליה חוקית

לאחרונה התברר כי בית הדין לעבודה ביטל כתב אישום בשל עבודה בשבת בנימוק שהחוק מופעל באופן מלא. התביעה המזוהה בעניין הנשיקה מעוררת שאלה האם אי-פעם הוגש בישראל (או במדינה מער-

בית אחרת) כתב אישום בנסיבות דומות? בית המשפט מצטט לא מעט אסמכתאות שעובדותיהן לא פורטו, אך נראה שהן עוסקות בפרשיות מין חמורות, ושאיף לא אחת מהן עוסקת בפרשה דומה. אין בפסק הדין דבר היכול להפיג את הרושם השורר בציבור, כי איש מלבד רמון לא היה עומד לדין על פרשה מעין זו.

שערוריית האזנות הסתר

בית המשפט מתייחס לשערורייה של אי-העברת החומר הנוגע להאזנות הסתר להגנה. אולם הוא מסת-

פק בכך שניצב דינו הבטיח שהתקלה תיבדק לאחר סיום ההליך המשפטי. לא נאמרת אף מילה על הצורך בבדיקה חיצונית שאיננה תלויה לא במשטרה ולא בתביעה הכללית.

אין גם אף מילה על הפסול שב- עצם קיומן של האזנות סתר בתיק כזה. בעיניי ראוי לברר מי אחראי לבקשה הבלתי מוצדקת להאזנת הסתר, וכיצד אושרה בקשה זו על-ידי נשיא בית המשפט המחוזי בתל-

אביב, השופט גורן. בית משפט זה הוא היושב בערעור על פסקי דינם של שופטי רמון.

עלי, 'הפילו עלי תיק', 'תפרו לי תיק' – הן לרוב מפ' לטם של עבריינים, לרבות נבחר ציבור, שמסתתרים מאחורי אמירות חסרות שחר כדי להינצל מחבל החקירה והמשפט הנכרך סביב צווארם".

דברי רמון לא רק שאינם מתקבלים, אלא נאמר עליו שהוא "עיוות וסילף את העובדות בדרך מתוחכמת ומתחכמת". לא מצאתי בפסק הדין חומר המצדיק התבטאויות קיצוניות מעין אלה.

בעניינים אחרים ניסה רמון להציג את המתלוננת כמי שאיננה דוברת אמת. תגובת בית המשפט חריפה. "ברי לנו", כך נאמר, "שאינן מדובר בשקרים

או בבדיות שהפריחה המתלוננת, ועל כן הצגתה כשקרנית מורה על מגמתו הברורה של הנאשם להכפיש את שמה ולהטיל בה דופי, ובה בעת להתנער מאשמה. דווקא מגמה זו מצביעה על תחושת אשמה ברורה של הנאשם". האם מהיגיון דברים זה משתמע שעצם ניסיונו של נאשם להתגונן מלמד על תחושת אשמה?

החומר מצביע, לדעתו, שרמון האמין שיש הסכמה מצד המתלוננת.

בית המשפט לא קבע שהוא ידע שאיננה מסכימה ולם לדעתו נהג רמון בפזיזות. אינני סבור שהיה בסיס לממצא שכזה, וסבורני שטעה בית המשפט בסבי רגשיתו להשיע במקרה כזה על סמך פזיזות בלבד. הרושם המתקבל מחוסר האיוון בהתייחסות לראיות ומההתבטאויות הקיצוניות כלפי רמון הוא שבית המשפט מנסה באמצעות לשון חריפה לחזק תיק חלש ובעייתי, שאיננו מצדיק הרשעה. ואילו הדרישה להוכחה מעל לכל ספק סביר, כתנאי להרשעה, נעלמה ואיננה.

תיאוריות במקום ראיות

אברהם סטבסקי הורשע בשעתו ברצח חיים אר-לוזרוב לאחר שאשת הנרצח זיהתה אותו כאחד המשתתפים ברצח. בבית המשפט העליון זוכה הנאשם בנימוק אחד: ההרשעה התבססה על עדות יחידה, ואילו העדויות הנוספות שביקשו לתמוך בהרשעה לא היוו סיוע מספיק. זה היה בתקופת המנדט הבריטי. יילו התקיים המשפט בישראל של היום קרוב לוודאי וסטבסקי היה מורשע ברצח.

דרישת הסיוע שנהגה בתקופת המנדט צומצמה בצורה דרסטית. בעבירות מין מסתפק החוק הישראלי בהוראה שכאשר בית המשפט מרשיע על-פי עדות יחיד של הנפגע "יפרט בהכרעת הדין מה הניע אותו להסתפק בעדות זו".

במקרה הנוכחי לא היה לעדות המתלוננת סיוע ממשי. העובדה שהשמיעה את גרסתה באוזני מספר אנשים בוודאי איננה יכולה לשמש סיוע. גם העובדה שהייתה נסערת לאחר הנשיקה אין בה סיוע מספיק.

תקשורת תחת מתקפה

פסק הדין מסתיים בהתקפה על התקשורת ונאמר בו כי "בתיק זה נתצו כל הקווים האדומים". אולם בתיק זה, כמו במרבית התיקים הציבוריים, נפתח הדין בתקשורת בהשמעת גרסת המשטרה. התופעה יוצאת הדופן הייתה שתיק רמון הוא כה מקומם, עד שהפעם השתכנע הציבור כי נעשה מעשה שלא ייעשה, ולא ייפלא שהדבר בא לביטוי בתקשורת.

בית המשפט מוסיף ביחס לכך כי "ראוי שהאחראים על מערכת אכיפת החוק ייתנו דעתם לאותן תופעות פסולות וינקטו בצעדים הנדרשים". מה בדיוק אמור היועץ המשפטי לעשות? להורות על חקירת עצמו וחקירת פרקליט המדינה על הופעותיהם בתקשורת? ואולי להורות רק על חקירת כל היתר?

בדרך למדינת משטרה

התנהגות התביעה, ההרשעה הבלתי משכנעת בתיק זה, ההתבטאויות הקיצוניות בפסק הדין והפסי-לה הגורפת של כל עדות וכל עובדה התומכת ברמון, יערערו עוד יותר את מעט האמון שנותר במערכת אכיפת החוק. במהלך המשפט הוזמן לי להיפגש עם מספר שופטים מכהנים ובדימוס. שמעתי מהם שאף שנראה להם שאין מקום להרשעה, ברור להם שרמון יורשע. זו איננה איפוא רק הדעה הכללית בציבור.

רוממות שלטון החוק וזכויות האזרח הן בגרונם של בתי המשפט. המציאות שונה לחלוטין. ישראל נמצאת בדרכה למדינת משטרה. הגשת כתב אישום חוצצת כמעט תמיד את גורל הנאשם. סיכויי הזיכוי דלים ביותר. דיני הראיות רוככו בצורה המקלה עד מאוד על השגת הרשעה גם במקרים מפוקפקים. לכך מצטרפות אשמות המוגדרות בצורה רחבה ופעמים מעורפלת (בעיקר הפרת אמונים). כך יכולה התביעה למצוא כמעט אצל כל איש ציבור שתבחר דופי כלשהו שניתן להגדירו כעבירה פלילית ולעצום את עיניה כשמדובר באחרים.

חברי הממשלה וחברי הכנסת כפופים למעשה ליועץ המשפטי, הפועל בחסות בתי המשפט (שרבים משופטיהם באים משורות התביעה). הם מבינים שבירי להגיש כתב אישום נגד איש ציבור או חבר כנסת, ובכך להביא לחיסול. הדמוקרטיה הישראלית פועלת איפוא רק למראית עין. אנו עדים למעבר הכוח והשלטון למקום אחר. זוהי המהפכה האנטי-דמוקרטית המתרחשת תחת דגל המשפט. ■